

- SCHMIEDEKNECHT, O., 1930 : Die Hymenopteren Nord- und Mitteleuropas, Jena.
- VAN SCHEPDAEL, J., 1955 : Contribution à la faunistique entomologique du pays Gaumais, Gent.
- WOLF, H., 1972 : Insecta Helvetica : Fauna 5. Hymenoptera : Pompilidae, Zürich.

Summary : A list of the Hymenoptera, taken in the Gaume (southern Belgium) and adjacent areas by C.J. SEGERS, is given, including some interesting species from the collections of F. BASTIN and A. VAN GOOL. The species new to the Gaume are marked with an x.

Résumé : L' auteur donne une liste d'Hymenoptera, capturés par C.J. SEGERS en Gaume et régions voisines. Quelques exemplaires, dignes d'être mentionnés, proviennent d'autre part de la collection de F. BASTIN et A. VAN GOOL. Les espèces nouvelles pour la Gaume sont indiquées par une x.

K. JANSSENS : Korte Leemstraat 15a, 2000 ANTWERPEN.

GRAAFWESPEN

(Marie-Line MADOU)

"Graafwespen" is de gemeenschappelijke naam die wordt gegeven aan twee superfamilies : de Pompiloidea (spinnedoders of wegwespen) en de Sphecoidea (graafwespen). Systematisch kunnen we ze in de uitgebreide orde der vliesvleugeligen zo rangschikken :

HYMENOPTERA

APOCRITA (wespetaille)

ACULEATA (legboor uitgegroeid tot angel; achterpoten slechts één enkele dijring)

- POMPILOIDEA : -Pronotum reikt tot tegulae.
-Lange, slanke poten, vooral de achterdij is lang.
- SPHECOIDEA : -Pronotum reikt niet tot tegulae.
-Het eerste lid van de achtertarsen is niet verbreed.

1. Wegwespen (Pompiloidea)

Van deze superfamilie is België zo'n 60 soorten rijk. Ze komen voornamelijk voor in zandige streken. Ze bouwen hun nesten in de grond en fourageren met spinners. Een tropisch exemplaar, de Pepsis marginata, valt zelfs vogelspinners aan. Onze soorten doen het wat bescheidener en houden het vooral op wolfsspinnen.

Zelfs zonder ze aandachtig te bestuderen zijn spinnedoders onmiddellijk te herkennen aan hun zenuwachtig gedrag. Met trillende vleugels en sprieten rennen ze voortdurend heen en weer, op zoek naar een slachtoffer. Heeft de vrouwelijke wesp een spin ontdekt, dan valt ze dadelijk aan en brengt haar enkele steken toe. Geen willekeurige steken! De Aculeata prikken nauwkeurig in de richting van de ganglia, dus naar het centraal zenuwstelsel toe. De vloeistof die wordt ingespoten blokkeert de neuromuskulaire overdracht bij het slachtoffer. De spinners zijn dus volledig bewegingloos, maar niet dood (vandaar dat ze zo goed bewaren).

Na het verlammen wordt de prooi weggesleept, soms worden de poten eerst afgerukt. Heeft de wesp een geschikte plaats gevonden, dan graaft ze een nest met de poten en de mandibels. Het nest is vrij eenvoudig, gewoon een schuinlopend gangetje. De spin wordt naar binnen gesleept en een eitje wordt erop gelegd. Daarna sluit de wesp de nestingang af met zandkorrels en heeft verder niets meer met haar nakomeling te maken. Als de wespelarve uitkomt heeft ze onmiddellijk vers voedsel voorhanden. Ze leeft van de verlamde prooi tot de winter. Na de winter verpopt ze en in de zomer komt de nieuwe wesp uit haar pop. Na de kopulatie herhaalt zich opnieuw dezelfde cyclus.

2. Graafwespen (Sphecoidea)

De familie Sphecidae is rijk aan soorten; in België komen er ongeveer 160 voor. De meeste hebben als kleur : zwart met geel of zwart met rood. De afmetingen lopen nogal uiteen; de kleinste soorten zijn amper enkele mm groot. Andere, zoals enkele Spheex-soorten kunnen tot 5,5 cm groot worden.

Hun gedrag stemt grotendeels overeen met dat van de familie Pompilidae, maar het nest wordt gebouwd voor de jacht en de graafwespen zijn meer gespecialiseerd. Met die specialisatie bedoel ik dat de vrouwtjes, na de paring, heel wat kieskeuriger zijn wat betreft het zoeken van een slachtoffer. Graafwespen hebben het vooral gemunt op rupsen (geen harige) maar ook op sprinkhanen, bladluizen, cicadelarven, spinners enz.

Graafwespen houden van warmte. Ze graven hun nesten bij voorkeur in warme, zandige streken. Niet alle soorten graven werkelijk, soms wordt het nest in een holle stengel of een verlaten keverhol gemaakt.

Een nogal gekende soort is de rupsedoder (Ammophila sabulosa). Dit insect is slank gebouwd en is zo'n 16 tot 18 mm lang. Het wijfje bouwt haar broedkamer in de grond. Nadat ze de ingang heeft gecamoufleerd met enkele zandkorrels, gaat ze op zoek naar een prooi. Als ze terugkomt met een verlamde rups, opent ze de ingang, kruipt er eerst zelf in en trekt vervolgens het slachtoffer in het nest. Dan legt ze er een eitje op en sluit alles terug af. Voor al deze handelingen moet de wesp een grote inspanning leveren. Wordt de broedplaats ontdekt door een andere parasiet (de familie Chrysididae of goudwespen bijvoorbeeld), dan is alles voor niets geweest.

Een andere soort, Sceliphron destillatorium, maakt haar nest van modder op rotsen of muren. Ze gaat herhaaldelijk slijk verzamelen bij oevers. Van buitenaf zien het er gewone modderklompjes uit. Deze prachtige wespen (ze zijn slank gebouwd en zwart-geel gekleurd) jagen op spinnen.

Sommige soorten uit het geslacht SpheX maken een nest in muur- en rotsspleten met grashalmen en strootjes. De wesp Microstignus comes leeft vreemd genoeg in een soort staat. Eén wijfje is vruchtbaar en legt alle eitjes. De andere wijfjes (niet meer dan 18) bewaken de kamers en zoeken de slachtoffers.

Het gebeurt nogal eens dat er verschillende prooien in de broedkamer worden gelegd. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de bijenwolf (Philanthus triangulum). Andere soorten blijven hun nest bevoorraden. De graafwespen besteden dus heel wat aandacht aan de nestbouw en in sommige gevallen zelfs aan hun kroost.

Slot

De twee besproken superfamilies vormen maar een klein deel van de grote orde der hymenopteren. Hoewel de vliesvleugeligen door de meeste mensen als lastig en nutteloos worden beschouwd, zijn veel families uiterst belangrijke verdelgers van schadelijke (voor de mens dan) insecten. In de toekomst zal daar beslist meer aandacht aan moeten besteed worden.

M.-L. MADOU : Zannekinlaan 82, 8480 VEURNE.
